

Η ΠΑΛΙΑ ΜΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΡΑΦΤΕΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Είσι οι πρώτοι καλλιτέχνες του φαλιδιού στην πρωτεύουσα. Από τις φουστανέλλες στα «φράγκικα». Ο Παντελής Λαμπίνης, αρχιγράφος του Βασιλέως. Τα ραφτάδικα της οδού Αϊόλου. Ένας μικρός Έλληνας κάλαφος που έγινε...ουπουργός των Οικονομικών. «Το τραγουδί της λινάτσας». Ο σιγιέρ Πρόσπερος, ράφτης των κυριών της Αθηναϊκής αριστοκρατίας. Τα ραφτάδικα του 1880, κτλ. κτλ.

ΕΡΧΟΝΤΑΣ σήμερα τους έμπορους δρόμους της Αθήνας βλέποντας τη ζωή την κρίνει, τα πολύχρωμα φώτα, τις στολισμένες βιτρίνες, δυσκολευόμαστε να φανταστούμε τι ήταν η μικρή πρωτεύουσα της Ελλάδας στα χρόνια της πρώτης δυναστείας και ποιά η εμπορική της κρίση. Όταν ο Όθων μετέφερε το θρόνο του από το Ναύπλιο στην Αθήνα, γρήγορα ή μικρή πόλις έγινε κέντρο, όπου έφταναν κάθε μέρα για να βρουν πόρο ζωής, να εξασκήσουν κάποιο επάγγελμα, να εγκατασταθούν, Έλληνες από κάθε επαρχία του ελευθέρου βασιλείου ή της Ανατολής. Άλλοι απ' αυτούς δεν ήξεραν καμιά τέχνη, αφού έζησαν τόσα χρόνια με τα δικά τους χέρια, πολεμώντας τον τράφανο. Άλλοι έρχόντουσαν στην Αθήνα να εξασκήσουν επάγγελμα που το είχαν μάθει στην ξενιτειά. Σε μία χώρα, που βγήκε από τετρακοσίων χρόνων σκλαβιά, σημαγμένη από το πέρασμα του Ιμπράημ, όλοι οι τεχνίτες γεννούνταν πόθνομα δεκτοί, εύρισαν εύκολα έργο για να έτσι έδωσαν τα όργανα στήριξης τους στην Αθήνα κάθε λογής επαγγελματίες : Σιδηρουργοί, Ξιλοσκαφοί, επιπλαστές, ψωμάδες, έμποροι κτλ.

Τα πρώτα εμπορικά καταστήματα ήταν φυσικά, ανάλογα με την εποχή και τις άλλες απαιτήσεις της τότε κοινωνίας. Μαγοζάρια, κτλ, παράγκες, ή κατ' ονομασίες τρούπες, όπου οι Αθηναίοι του 1834 έφταναν τα πιο στοιχειώδη αντικείμενα της καθημερινής ζωής και μαζί με αυτά, βότανα, γιαγιάκα, αλαβηριτήρια κλπ. Σε τέτοια μικροεργαλεία πουλώνονταν και τα πρώτα βιβλιοθήκια, που τυπώνονταν στην Αθήνα, γιατί βιβλιοπωλείο ονομαστικό δεν υπήρχε.

Όταν όμως άνοιχθηκαν οι δυο μεγάλοι εμπορικοί δρόμοι — ή οδός Έριου και η οδός Αϊόλου — η εμπορική κρίση πήρε νέα ζωή, συγκεντρώθηκε σ' αυτούς, από πάντων στην οδό Έριου, που οι Αθηναίοι την ονόμαζαν «Ο Μεγάλος Δρόμος». Φυσικά, μαζί με τις απαιτήσεις της κοινωνίας, πλουτίζονταν και τα έμπορικά των Αθηνών. Στα πρώτα χρόνια οι κάτοικοι φορούσαν φουστανέλλες οι άνδρες και την εθνική φορεσιά ή γυναικες. Κιζλοφορούσαν επίσης πολλοί βρασοφόροι νησιώτες και άλλοι, που είχαν φέρει από τις διάφορες επαρχίες την τοπική τους περιβολή. Το «Έλληνικό έθνος» έθεωρείτο ιερό και απαραβίαστο. Σ' αυτό συνελάοσε και η Αύλη του Όθωνος. Ο βασιλεύς και η βασιλική οικογένεια την εθνική φορεσιά για καθημερινή τους, και στις τελετές πήγαιναν με χρυσοζενιτήρι φερέμελλο ο Όθων, και η Αμαλία με πλουσιώτητα Έλληνική τουάλεττα. Η κυρίες των τιμών φορούσαν επίσης τις γοαφικές έκεινες φορεσιές τους, που έσαναν τους ξένους να χυκούν από θαυμασμό, από πάντων στην υπέρνια της φουστατάτης Φωτεινής Μαυρομαζάλη και της χαριτωμένης Ρόζας Μπόσση, της όφρανης κόρης του Μάρκου. Με το γνύσιμο αυτό άνδεικνύοντο πιο πολύ τα καλλίγραμμα σωματά τους κ' έδιναν στο περιβάτη τους Έλληνικώτατον άερα.

***

Αλλ' ή κατάσταση αυτή δεν διατηρήθηκε ποτέ καιρό. Ο πολιτικός, ή Εθνοπαλαίεσ σηνήθηκε και μαζί με αυτές τα φορέματα της άποσης, μπήκαν στην Αθηναϊκή ζωή με όρη σχεδόν έπαναστατική. Τα «Έλληνικοραφεία», που έφταναν τ' άνομοζενιτήρια τουζούνια και τα περίετρα μεντανωγέλενα, παραμερίστηκαν από τα Εθνοπαλαίεσ εμποροραφεία, που ιδρύθηκαν από πάντον από Ιταλούς και Βαρναούς, και χρησιμοποιών άκονη και ως σχολές ραφτικής για τους νεορούς Έλληνες ράφτες, οι όποιοι, κατά όμνησιων, φορούσαν το έθνικόν ένδυμα. Από φουστανελλάδες, λοιπόν, ράφτηκαν στην Αθήνα τα πρώτα Εθνοπαλαίεσ κοστούμια, τα «φράγκικα», όπως τάλεσαν τότε.

Οι έπισποότεροι εμποροραφτές στην εποχή εκείνη ήταν ο Περούης, ο Δευτερούς, ο Γρηνανός, ο Βεροδοπούλος, ο Τζουρούης, ο Μαραγούος και ο Λαμπίνης. Τα καταστήματα αυτά δεν ήταν πολλά, ήταν όμως άρετα για την εξητηρήθειαν των τότε κομπομενών. Άλλωστε, δεν είχε και μεγάλη σημασία αν ή ρεντιχότα δεν έφρουζέτο τέλεια στο όμοιο. Η λεπτομέρεια αυτές, που σήμερα μπορεί να γίνουν άφορηη για εθνοζια σκόλια, τότε περιούσαν άμαρτηρήτες και ο πελάτης του φάτη έπαυσε τη ρεντιχότα του χωρίς διαμαρτυρίες.

Τα εμποροραφεία των Αθηνών, με τον καιρό, γνόταν περισσότερο. Νέοι τεχνίτες του φαλιδιού έρχόνταν από την Ιταλία και τη Γερμανία, ως ότου ο Γάλλος Μπεριά άνοιξε στην οδό Αϊόλου το πραγματικά Παρισινό κατάστημα του και έντυσε τους Αθηναίους με τα τελευταία φιγουρίνα της οδού Αγίου Όνορίου του Παρισιού.

***

Από τους ράφτες αυτούς, όνομαστώτερος υπήρξε ο Παντελής Λαμπίνης, για την τέχνη του και για τον εύθιμο χαρακτήρα του, τόις περιεργότατος των Αθηνών. Ήταν ο άνθρωπος που έντυσε τρεις γενεές και ο όποιος, ενώ οι άλλοι συντεχνίτες του έβγαν πλούσιοι, αυτός, παρατώντας την τέχνη του, δεν άπτεθηκε παρά μόνο ένα κατάστιχο, όπου είχε καταγράψει όλες τις επίσημες προσωπιότητες μιάς πεντηκονταετίας, που του...είχαν οσάσει κανόνι. Ο Λαμπίνης είχε ράφει κοστούμια και στον Γαϊβέττα, όταν ο μέγας Γάλλος πολιτικός έτέραςε από την Αθήνα, και από ένα άπτημα ξεσηχίτηκαν τα ρούχα του. Ο Γαϊβέττας του είχε όοσει εύχαριστήριο γράμμα, γιατί από έντυσε όποιος και ο Παρισινός ράφτης του. Ο Λαμπίνης είχε διατηρήσει μερικά γράμματα του πελάτη του ιστορικού Αρσένιου Ούσσά και άλλων ξένων, λερωστικών από την Έλληνική πρωτεύουσα.

Μετά την εκθρόνιση του Όθωνος, όταν εξέλεγή βασιλεύς της Ελλάδος ο Γεώργιος ο Α', ο Παντελής Λαμπίνης έπηρε στην Κοτεργάγη, πρώτο άζώμη έλεγχθη ή υπό τον Κανάμη έπιτροπή, που ήε πήγαινε στη Λαυζική πρωτεύουσα να προσφέρει στο νεαρό πρίγκηπα τον θρόνο της Ελλάδος. Ο Λαμπίνης προστάσθηκε από Άνακτορα της Κοτεργάγης και έφαρσε μιά φανταστική στήλη στατηρού της Έθνοφελείας, που την φορούσε ο Γεώργιος Β' όταν έμπεγε για πρώτη φορά στην Αθήνα έριστος.

***

Το κατάστημα του Λαμπίνη διατηρήθηκε άρετα χρόνια μετά τον έρχομό του Γεώργιου Α'. Δεν ήταν άπλως ραφτάδικο, αλλ' άποτελούσε ένα περιεργό κέντρο, όπου μαζεύονταν διάφοροι Αθηναίοι και συζητούσαν για τα γεγονότα της ημέρας. Η φιλοξενία του Λαμπίνη ήταν υ' άλληγοραφή με επίσημα πρόσωπα της Εθρόπης, να έχη στο κατάστημά του Γαλλικές έφημερίδες και να δίνη τον τόνο της άνδροικής μόδας στην Ελλάδα, άζώμη και όταν κανείς λόγος δεν συνέτρεχε σ' αυτό. Όταν ψηφίστηκε ο νόμος της γενικής στατιστολογίας και έκλήθησαν οι πρώτοι νεοσύλλεκτοι, κατετάχτησαν και παιδιά των καλύτερων οικογενειών. Λοιπόν, ο Λαμπίνης επέφαινε στο ίστοργείο του Στρατοπολιτών να δώσει αυτός το σχήμα της νέας στρατιωτικής στολής. Άλλα στις άποθήκες του Στρατού δεν ύπληχε ή τόσα που ρεσιάζονταν. Υπήρχαν μόνον λίνές θειανές στολές. Άντες όόφσαν οι πρώτοι έθνοδοι της Ελλάδος, κ' άς ήταν το τέλος του φθινοπώρου παγερό. Τότε βγήκε το σχετικό τραγουδί, που έβανε δημοζώητατο, και άρχισε με τ' άζώλοθα τετραόστιχα :

«Η λινάτσας κοπτοί φιοροράει. Αυτόν βλέπει εδώ τον δόκη, τη φορούσε παρτοί τρούφρα. Με τις σούφρες φορούε βρακι, όπου τώρα, για πρώτη φορά, έχει θλίμη γι' αυτό μουσική έχουν ραφή τον Άρη, ή ψηλή του Λαμπίνη !»

Και δεν ήταν ή μόνη θλίμη που είχε ο άγαθός «Σιγιέρ Παντελής», που τότε ήταν γραμφοτά να πεθάνη γέρος, για να ίδι όλοις και όλα υ' άλλίζων γέρο του.

Από τα πρώτα έκεινα ραφτάδικα βγήσαν οι κατοπινοί ράφτες των Αθηνών. Και δεν βγήσαν μονάχη αυτοί. Από το ραφτάδικο του Περούη είχε άρχισα τον βιοποριστικό τον άγώνα, ως άπλος κάλαφος ο Εθόθιμος Κεχαγιάν, που παρήτασε άργότερα το βελόνι για να γίνει ροματιστής, ίσοδοκιητής της Έθνηκής Τραπεζής και ύποργός των Οικονομικών ! Λένε, μάλιστα, ότι κάποτε ένας αντίπολετωμένους στη Βουλή, θέλοντας να τον περσόξει, έλεε :

—Τα νομοσχέδια, τα όποια συρραπτεί ο κύριος επί των Οικονομικών ύποργός....

Από τα πρώτα αυτά εμποροραφεία των Αθηνών κανένα πειά δεν σώζεται σήμερα. Κατά το 1870 ήσαν τεχνίτες του φαλιδιού από την Κοκταντινούπολι (τα περιφίρα κορταζία της Πόλις), άνοζαν νέα καταστήματα και έξερατόσαν τους γέρο ράφτες. Άργότερα έπροστέθησαν οι «φραγκοραφεία» από τη Σύρα, και τέλος έδομησαν ραφτάδικο τα μεγάλα εμποροραφεία, μερικά από τα όποια άμαζήσαν ως τώρα.

***

Ραφτάδικο γυναικείων φορεμάτων δεν ύπληχαν την παλιή έκεινή εποχή, παρά μόνο τέσσερα ή πένη. Κι' άπ' αυτά τα καλύτερα ήταν τα διενθνώμενα από τις Γαλλίδες μωδιότες Δεμελιβί και Μαντίνα Αϊζέ. Το περιεργό από τις χρόνια εκείνα εννε ότι στα δύο αυτά Γαλλικά μωδιοραφεία οι τεχνίτες ήταν...άνδρες. Ο «Σιγιέρ Πρόσπερος» ήταν ο άρχμώστοςτος του Οίκου Αϊζέ. Άντες μάλιστα έβαν και τις πρόβες. Έτσι, ή Αθηναίεσ της καλύτερης κοινωνίας έζαν ύποχρωμέμενες να φανερόντων γινούσης τους όμοις των μορσοει στέν Ιταλό απότων καλλιτέχνη της μόδας, παρμάμ άπτεντο για την τότε άσπρηότητα των ήθων. Και πολλοί από τους νέους του καιρού έκεινω φθονούσαν την έντιμη αυτή του «Σιγιέρ Πρόσπερος».

«Ο!» αυτά όμμερα φαίνονται σαν παραμύθιο. Άλλοι καιροί, άλλα πουλιά.

